

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 19 april 1944 kl. 12 m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 9, i anledning av väckt motion angående möjliggörande för elev, som lämnat folkskolan utan att hava erhållit avgångsbetyg, att senare erhålla sådant betyg.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 174, av herr Nilsson i Göingegården m. fl. har yrkats, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i avsikt att möjliggöra för elev, som lämnat folkskolan utan att ha erhållit avgångsbetyg, att senare erhålla sådant betyg.

Beträffande motiveringen hänvisas till motionen.

Andra kammarens första tillfälliga utskott, till vilket motionen hänvisats, har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen från kungl. skolöverstyrelsen och berett tillfälle för statens folkskolinspektörers förbund och Sveriges överläraresförbund att inkomma med yttranden.

Kungl. skolöverstyrelsen erinrar om att många av de lärjungar, varom i motionen är fråga, under varje förhållande måste anses skyldiga att återinträda i folkskolan, därest de lämna den högre skolan, innan den i § 35 folkskolestadgan föreskrivna skolplikten upphört. Inom skoldistriktet tillämpas allmänt den praxis, att lärjunge, som i realskola eller högre kommunal skola med godkända betyg genomgått samma antal klasser, som lärjungen vid avgången från folkskolan ytterligare haft att genomgå, därest han i vanlig ordning skulle fullgjort sin skolplikt, befriats från vidare skolplikt i folkskolan, emedan han ansetts ha inhämtat mot folkskolans lärokurser svarande kunskaper och färdigheter. Denna praxis har haft betydelse jämväl för bedömningen, huruvida lärjunge ägt rätt till anställning vid vissa verk, där avgångsbetyg från folkskola erfordras, samt i vad mån lärjunge kunnat anses ha fullgjort sin fortsättningskolplikt. Om en utred-

ning sådan som motionärerna begärt kommer till stånd, synes det önskvärt, att normer uppställas för de fall, då lärjungen skall vara skyldig återinträda i folkskolan eller ej. Vid eventuell utredning böra följande synpunkter beaktas: Gällande författning synes icke lägga hinder i vägen för lärjunge, som utom folkskolan inhämtat mot folkskolans lärokurser svarande kunskaper och färdigheter, att vid läsårets slut inskrivas i folkskolan och där i vanlig ordning genomgå avgångsprövning tillsammans med folkskolans övriga lärjungar. Däremot medgives icke prov för erhållande av avgångsbetyg med annan än skolans lärjunge eller på annan tid än vid läsårets slut. Endast i ett undantagsfall, nämligen då överstyrelsen beviljat lärjunge i folkskolan rätt att avgå från skolan, oaktat han ej uppnått därför stadgad minimiålder, kan avgångsprov efter överstyrelsens särskilda medgivande få anordnas vid annan tid än läsårets slut. Om särskilda prov komma att anses erforderliga för de lärjungar, varom fråga är, bör vid utredningen tagas under övervägande, vem som skall förrätta provet och under vilka former det för övrigt skall ske. Det bör jämväl övervägas, i vad mån provet skall omfatta folkskolans hela lärokurs eller exempelvis endast avgångsklassens kurs med de kompletterande prov, som betingas av tidigare skolgång och betyg.

Överstyrelsen finner de av motionärerna framförda skälen för en utredning i frågan värda beaktande och tillstyrker därför att utredning kommer till stånd.

Styrelsen för *statens folkskolinspektörers förbund* erinrar om förpliktelsen för lärjunge, som från folkskola övergått till läroverk och, innan han fyllt 15 år, därifrån avgått utan någon examen och utan att ha inhämtat för avgång från folkskolan stadgat kunskapsmått, att återinträda i folkskolan samt att intill 18 år dessutom föreligger fortsättningsskolplikt. Om bestämmelserna noggrant efterlevdes, behövde endast i relativt få fall uppkomma sådana svårigheter, som givit upphov till motionen. Då emellertid svårigheter erfarenhetsmässigt finnas, vare sig de nu bero på förbiseende av gällande bestämmelser eller måhända rent av på behovet av ändring i dessa bestämmelser, synes frågan böra närmare undersökas.

Styrelsen för *Sveriges överlärarförbund* kan från sin erfarenhet vitsorda, att de av motionärerna framhållna olägenheterna säkerligen i vissa fall kunna bli rätt besvärande. Förbundsstyrelsen anser därför motionens syfte behjärtansvärt och tillstyrker, att frågan blir föremål för en förutsättningslös utredning.

Andra kammarens utskott har i sitt över motionen avgivna utlåtande, nr 2, anfört följande:

Av inhämtade yttranden framgår att klara normer icke föreligga beträffande skolpliktens uppfyllande vad angår lärjunge, som, utan att med avgångsbetyg ha genomgått folkskola, därifrån överflyttat till högre skola

8 *Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 9.*

och sedan även avbrutit sina studier där utan att ha erhållit examensbetyg, eller beträffande sådan lärjunges rätt, att, därest han besitter minst mot avslutad folkskola svarande kunskaper, erhålla avgångsbetyg från sådan.

Utskottet anser därför angeläget att en utredning i ärendet kommer till stånd. Under hänvisning till yttrandena, vilka samtliga förorda utredning, får utskottet sålunda hemställa, att andra kammaren i anledning av förevarande motion, II: 174, för sin del måtte besluta, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i avsikt att möjliggöra för elev, som lämnat folkskolan utan att ha erhållit avgångsbetyg, att senare erhålla sådant betyg.

Denna hemställan bifölls av andra kammaren.

Utskottet, till vars behandling den sålunda av andra kammaren bifallna motionen hänskjutits, ansluter sig till vad andra kammarens första tillfälliga utskott anfört i sitt utlåtande och hemställer,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 19 april 1944.

På utskottets vägnar:
HERMAN ERICSSON.

Närvarande: Se utlåtande nr 8.